

Vieta pasaka priekšā

Apvienojoties trim ģimenēm, bijušajā zivju ceha teritorijā Pitragā tapusi satikšanās vieta Pitraga Pietura, kas ir tikai sākums šī īpašuma attīstībai

Teksts Monta Škupele

Madara Cosmetics līdzdibinātāja Paulas Tisenkopfas, Madara Cosmetics līdzdibinātāja un AS APF Holdings padomes priekšsēdētāja Ulda Iltnera un Rīgas plānošanas reģiona tūrisma speciālista, Dabas tūrisma asociācijas valdes locekļa Edgara Ražinska ģimenes kopīgiem spēkiem sākušas attīstīt īpašumu Pitragā. "Klasiskais stāsts par to, ka lietas pašas atnāk. Vasarās mēdzu braukt pa veco zvejnieku ceļu, kas ved no Vaides līdz Mazirbei. Braucu garām šim īpašumam, un man šķita, ka, ja tas nonāk pārdošanā, tad tā nu gan ir forša vieta, kurā varētu kaut ko darīt. 2021. gada janvārī man zvānīja Edgars un teica, ka Pitraga īpašums ir tirdzniecībā, devāmiem tikties ar īpašnieku un uzreiz arī sarunājām," atceras U. Iltners. Katram no īpašuma saimniekiem par šo krastu ir savs stāsts. "Šis krasts jau gadus piecus, sešus ir man bijis tuvs, jo katru gadu braucu mellenēs pa to pašu ceļu, kuru Uldis pieminēja. Tur vienmēr kaut kas ir vilinājis – daba, Slīteres nacionālais parks. Kad Uldis piezvanīja, vairs pat vairs nebija jautājums – vajag vai nevajag, pirkt vai nepirkt. Bija jāveic konkrē-

tas darbības, lai to visu realizētu," stāsta P.Tisenkopfa. Arī E.Ražinskis dalās savā stāstā par Pitragu. "Esmu no tūrisma nozares, un man likās, ka šī vieta varētu kļūt par jaunu vides vai dabas tūrisma centru Latvijā. Daba, nomale, lībiešu mantojums, kā arī Kolka ir pieprasīts dabas tūrisma galamērķis Latvijā un Baltijā. Man patika, ka Uldis ar Paulu bija aizdegušies. Viņi ticēja šai vietai." "Biznesa ziņā vairākas reizes ir bijis tā, ka rodas iespēja un saproti, ka nav jautājums par domāšanu. Tur nav jādoma," piebilst U. Iltners.

VILINOŠS UN SAREŽĢĪTS

Īpašumu jaunie saimnieki pirmo reizi apskatīja 2021.gada janvārī un uzreiz bija skaidrs, ka to iegādāsies. Tas nopirkts par aptuveni 190 000 eiro. "Savā mūžā nožēloju divus nekustamos īpašumus, kurus pazaudēju, – vienu, stiepjot gumiju, jo nebija laika pieķerties, un otru – tāpēc, ka es kaulējos, kamēr cits to nopirka par pilnu cenu. Tā ir mācība, un, ja sajūt, ka ir istais un viss atbilst, tad tajā pašā dienā jānopērķ," atzīst U. Iltners. Objekts no vienas puses ir ļoti vilinošs, bet no otras puses – relatīvi tomēr sarežģīts, jo ir daudz kvad-

rātmētru, jāizplāno, ko ar to visu darīt, uzskata P.Tisenkopfa: "Šis ir tāda mēroga objekts, kuru nelabprāt uzreiz arī finansē. Es pieņemu, ka arī daudziem gribētājiem būtu sarežģīti to iegādāties. Arī tas mums nospēlēja par labu".

Pirmā sezona – 2021.gada vasara – pagāja, izveidojot fundamentālās komunikācijas, bet paši īpašuma saimnieki šajā laikā nebija klātesoši un uz Pitragu aizbrauca vien pāris reizes. "Īstā Pitraga burvība parādījās, kad ar šo vietu sazēmējāmiem, sākām apdzīvot, un 2022.gada vasarā piedzima šī Pitraga komūna," atceras P.Tisenkopfa. Bijušā zivju ceha telpās iepriekšējais saimnieks bija izveidojis nelielas istabiņas. Jaunie īpašuma saimnieki tās minimāliem līdzekļiem labiekārtoja, lai vasarās pašu ģimenēm tur būtu patīkami uzturēties. U. Iltners pastāsta, ka vēl viens no pirmajiem darbiem bijis ūdens un kanalizācijas apgādes sistēmas sakārtošana. No laika, kad teritorijā notika zivju apstrāde, īpašumā saglabājušies trīs ūdens dziļurbumi, ūdenstornis un arī attīrīšanas iekārtas, taču tās bija mūsdienām neatbilstošas. Tādēļ tika izveidots jauns dziļurbums un mūsdienīga ūdens attīrīšanas iekārta.

Pitraga īpašuma saimnieki sākotnēji nekustamajam īpašumam saskatījuši pavisam citu izmantošanas mērķi, atzīst Uldis Iltners (no kreisās), Paula Tisenkopfa un Edgars Ražinskis.

VIETA PASAKA PRIEKŠĀ

Pitraga īpašuma saimnieki sākotnēji nekustamajam īpašumam saskatījuši pavisam citu izmantošanas mērķi. "Plānojām izveidot salīdzinoši lielu viesmīlības projektu – naktsmītnes, ēdināšanu, spa. Taču gan mūsu, gan vietas transformācija notika tajā mirklī, kad mēs paši tur sākām dzīvot un sapratām, ka tas ir pilnīgi cits stāsts," saka P.Tisenkopfa. Viņu papildina arī U.Iltners: "Pirmajā gadā metāmies iekšā ar domu, ka vajag izveidot spa centru. Arhitekta uzzīmēja skices un koncepciju ar domu, ka tā būs smalkākā vieta Latvijā. Protams, ka, sākot ķerties klāt pie ekonomikas daļas, tūrisma nozares pārstāvji bija diezgan skarbi ar pārliecību, ka šo ideju nevar ekonomiski pamatot. Man liekas, ka ir ļoti interesanti, kā viss attīstās. Nesauksim to par pašplūsmu, bet, tur uz vietas dzīvojot un darot, pats projekts organiski iegulstas un virzās. Jau tagad šī vieta ir kļuvusi par šī krasta sociālo centru, kur cilvēki brauc satikties, aprunāties. Un tas viss virzās bez saspringuma vai piepūles un bez redzamas koncepcijas."

NE TIKAI KAFEJNĪCA

Šobrīd Pitraga īpašums atrodas viduspunktā, kur objekts no vienas puses ir privāts trīs ģimeņu projekts, bet tajā pašā laikā arī publiski pieejams. "Patiesībā procesa laikā mums ir būtiski atšķīries viedoklis, kā šim objektam ir jā-

attīstās, bet tas ir ļoti veselīgi. Arī vieta uzliek pienākumus – lokācija, apjoms, funkcionalitāte. Paula ļoti cīnījās, lai mēs saglabātu balto ķieģeli, kurš citiem varētu šķist neestētisks. Tā vieta ir tik liela, ka mēs to nevaram padarīt pilnībā privātu," komentē E.Ražinskis. Kopumā īpašums sastāv no 2,7 ha zemes, uz tā atrodas bijušais zivju cehs ar visu tā sastāvu. Ceha ēkai ir divi spārni – viens ir kūpināšanas spārns ar sešiem skursteņiem, otrs – priekšsagataves cehs. Teritorijā atrodas vēl pāris neliela izmēra būvju, piemēram, hlorētava, ūdenstornis, šķūnis, kā arī bioloģiskās attīrīšanas nosēddiķi. Kopumā ēkas veido ap 2000 kvm. Īpašuma saimnieki atzīst, ka ēku tehniskais stāvoklis ir ļoti dažāds. Bijusi 13 kvadrātmetrus plašā zivju ceha caurlaižu būdiņa jeb *Pitraga Pietura* ir pilnībā pārbūvēta – sākot no pamatu stiprināšanas, jaunas jumtu konstrukcijas utt. Piemēram, ēkai izveidoti slēgi, kas pilda vairākas funkcijas – patvērums no lietus, saules, simbols tam, vai *Pitraga Pietura* ir atvērta. "Kas ir *Pitraga Pietura*? Es negribētu teikt, ka tā ir kafējnīca, lai gan funkcionāli tā šobrīd darbojas kā kafējnīca – pasniedzam kafiju, dzirkstošo dzērienu izlasi. Taču tas ir kaut kas vairāk. Vēl tad, kad nebijām iegādājušies šo īpašumu, jau zinājām, ka šajā piekrastē īsti nav tādas atmosfēriskas vietas, kur gribētos aizbraukt, apsēties, iedzert kafiju, pabūt skaistā vidē, kur ir forša

noskaņa. Vēl aizvien tur šādu vietu ļoti pietrūkst. Likās loģiski un likumsakarīgi, ka mums ir iespēja šādu vietu šajā krastā radīt, kur mēs parādām, kas patīk un garšo mums pašiem, kā arī radām pulcēšanās vietu vietējiem ciemiem. Cilvēki brauc, atgriežas, un tas ir kā apstiprinājums tam, ka šādi vietai tur bija jātop," stāsta P.Tisenkopfa.

SAGLABĀ VĒSTURES LIECĪBAS

P.Tisenkopfa atzīst, ka pagājušajā vasarā ļoti iemīlējusi šķietami necilo padomju industriālo mantojumu, kāds tas ir savās formās, proporcijās, materiālos: visi ķieģeliši, rūtainie lodziņi, šifera jumts – viss, kā tur ir. Sadarbojoties ar *MADE arhitekti*, tapa *Pitraga Pietura*. "Šobrīd visi domā par ilgtspēju, un, ja mēs paskatāmies uz būvniecību kā nozari, tad diemžēl tā ir viena no visvairāk piesārņojumu veidojošajām nozarēm, īpaši, ja mēs iedomājamies šādus senus industriālus objektus. Ja mēs šajā objektā vēlamies iebraukt ar buldozeru, visu nojaukt nost un sākt no sākuma, kas, iespējams, kaut kādos brīžos ir lētāk, iedomājieties, ko nozīmē tas viss atkritumu apjoms un cik tas ir ilgtspējīgi. Nojauc, radi atkritumus, un kādi vēl resursi nepieciešami, lai uzbūvētu no jauna! Šis projekts ir ilgtspējīgas arhitektūras pamatos balstīts – maksimāli saglabāt visu, lai pēc iespējas mazāk resursu izmantotu būvniecībā. Es patiešām ticēju, un man

liekas, ka man kopā ar *MADE arhitekti* ir izdevies apliecināt, ka arī šajā silikāta ķieģeļu ēkā var būt kāds šarms un pievienotā vērtība. Es lepojos ar *Pitraga Pieturu*, un man tā patīk," pauž P.Tisenkopfa. "Es vispār esmu tā buldozera piegājiena piekritējs," pajoko U.Iltners. Viņu papildina arī E.Ražinskis: "Man ir bijusi pieredze ar ārzemju tūristiem, kuri atbrauc uz Latviju un sajūsminās par silikāta ķieģeli. Domāju, ka tā mūsu vēlme tikt vaļā no silikāta ķieģeļa kā postpadomju mantojuma novedīs līdz tā maksimālai iznīcināšanai un mēs paliksim kā retums. Šobrīd neveikli runāt par padomju mantojumu, tomēr arī *moskviči* un *žiguli* ir mūsu, mūsu vecāku dzīves būtiska sastāvdaļa, atmiņas un notikumi. Un silikāta ķieģelis ir tieši tāds pats. Tas glabā valsts un vietas vēsturi."

JĀPADZĪVO, JĀSAJŪT, JĀSAPROT

Domājot par bijušās zivju ceha caurlaižu būdiņas pārtapšanu, svarīgi bija ņemt vērā Pitraga atrašanās vietu. U.Iltners piebilst, ka tur noteikti būtu par 30% dārgāk būvēt nekā Rīgā. "Domājam arī par vietas identitāti – aptuveni 1950. gadā šo ēku uzcēla kā zivju kūpināšanas cehu. Vai mums tagad jaukt nost un uzbūvēt kaut ko no koka tikai tāpēc, ka mums tā gribas? Saglabājot to, kas tur ir, mēs arī saglabājam vietas identitāti, kāda tā vēsturiski ir bijusi, bet piešķirot jaunu formu un funkciju, nevis mākslī-

VIEDOKLIS

Tendence ies plašumā

LINDA KRŪMIŅA,
MADE ARHITEKTI
LĪDZDIBINĀTĀJA, ARHITEKTE

Pasūtītāji sākotnēji bija iecerējuši radikālāku zivju ceha pārbūvi, bet, padzīvojot tur uz vietas, ar laiku iemīlēja esošo vietas estētiku. Tas lieliski arī saskan ar mūsdienu ilgtspējas virzieniem, kad cenšamies izmantot esošas būvsubstances, tās radikāli nenojaucot, bet pielāgojot mūsdienu vajadzībām. Šo virzienu dēvē par *adaptive reuse*. Līdzīgi ir ar *as found*, kas kā kustība veidojās pagājušā gadsimta vidū Lielbritānijā, kur uzsvars bija novērtēt to, kas ir pieejams, nevis tiekties pēc neesošā. Tas perfekti realizējās *Pitraga Pieturas* gadījumā, atstājot silikāta ķieģeļu sienas, puslupušo krāsojumu iekšpusē, atrodot plašajā cehā lampu stiklu kupolus, ko izmantot telpas griestos, kā arī no blakus ēku betona izzāģējot gabalus un izmantojot jaunajā kafejnīcā āra lieveņiem. Manuprāt, šāda tendence ies plašumā gan resursu taupības dēļ, gan īpašās estētikas dēļ, jo, tā laika materiālus kombinējot ar dažiem mūsdienu materiāliem, tiek iegūta lieliska kombinācija un estētika. Process vienlaikus bija gan izaicinošs, gan aizraujošs, jo cieši strādājām ar brīnišķīgiem un prasīgiem pasūtītājiem. Katrs vērotājs no šī paņems kaut ko citu, bet kopumā *Pitraga Pietura* rāda, ka ne tuvu viss ir jānojauc, pat ne jāpiekrāso, drīzāk jānomazgā un jāsakopj, un jāpieliek trūkstošās detaļas, lai iegūtu lielisku vietu un galamērķi.

gi izdomājam stāstu no jauna un interpretējam to arhitektūrā," pārliecināta P.Tisenkopfa. Viņai piekrīt arī U.Iltners: "Ar tiem vēsturiskajiem īpašumiem laikam ir tā, ka ar tiem ir jāpadzīvo, lai tos sajustu un saprastu. Uzreiz braukt ar buldozeru ir diezgan neapdomīgi." Vaicāti, vai pārbūves laikā bijusi kāda aizķeršanās, birokrātiski šķēršļi, visi ir vienprātīgi, ka process bijis relatīvi vienkāršs. "Tā tomēr ir mazāka pašvaldība, kurā lietas virzās ātrāk, salīdzinot, piemēram, ar Rīgas būvvaldi. Iepriekšējais īpašnieks bija saskaņojis izmanto-

šanas veidus, līdz ar to tas pieļauj plašu darbības loku," komentē U.Iltners. Lielākais pārsteigums, realizējot *Pitraga Pieturu*, bijis tas, cik dārgi šis projekts beigās izmaksāja. To gan īpašuma saimnieki neatklāj.

LĒNI, MAZIEM SOLIŠIEM

Plānots, ka tālākā teritorijas attīstība notiks pakāpeniski. "Domāju, ka iesim pa etapiem uz priekšu un katrs no tiem iegūs arhitektūras balvas," pajoko U.Iltners. "Ja šodien prasītu, kāds būs tālākais plāns, tad to mēs nevaram pateikt. Mans personīgais mērķis ir nākamajā vasarā *Pitraga Pieturu* kārtīgi iedzīvināt, lai tā strādātu pilnvērtīgu sezonu, iespējams, rīkot pasākumus, paplašināt piedāvājumu un skatīties. Iespējams, ka padoms atnāks pats un, tur darbojoties, būs nākamais impulss, ko darīt tālāk. Manā skatījumā objekts jau ir pateicis priekšā, ka tas ir interesants mikslis starp privātu un publisku. Tas tā varētu turpināties, un arī mūsu nākotnes soļi, attīstot ēkas, varētu būt tādi, ka attīstām kaut ko privātu kādā no zonām un citā zonā publiskai funkcijai. Šādā mijiedarbībā domājam turpināt. *Slow living, slow architecture* – šī projekta kontekstā. Tas nav biznesa projekts, kurā metisimies iekšā, un pēc gada mums būs tas, pēc diviem gadiem atpelnām šo un to. Tas ir dzīvesveids, un šis projekts ir par un ap mūsu dzīvesveidu un vērtībām," uzskata P.Tisenkopfa. ■